

Förslag på ändringar i övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel samt vårdriktlinjer för inkontinens 2021

Allmänt

Vi har arbetat efter det internationella klassificeringssystemet ISO 9999 utgåva 6. Ingen förändring av ISO-koder har skett.

Även i 2021 års vårdriktlinjer kommer hela ISO-kodsdefinitionen som beskriver produktområdet att finnas med under varje ISO-kod, enligt klassificeringssystemet. Definitionerna är en direkt översättning från engelska till svenska och kan innebära att vissa beskrivningar även omfattar hjälpmedel som inte är förskrivningsbara i Halland.

Kunderna har även i år haft möjlighet att lämna synpunkter inför revideringen av vårdriktlinjerna 2021.

Förändringar inom alla vårdriktlinjer:

- Uppdaterat datumet då beslut skett från Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel.
- Språkliga och grammatiska ändringar.

04 27 09 Muskelstimulatorer som inte används som ortoser

Förskrivare.

Tidigare: Leg. läkare med specialistkompetens i gynekologi. Leg. läkare med specialistkompetens i geriatrik med speciell kunskap vad gäller inkontinens.

Uroterapeut.

Ny text: Leg. läkare med specialistkompetens i urologi eller obstetrik och gynekologi.

Uroterapeut i samråd med läkare

09 24 90 Dilatationskatetrar

Denna vårdriktlinje önskar vi ta bort som förskrivningsbar via Hjälpmiddelscentrum. Denna produkt är inte längre upphandlad och inte är beställningsbar annat än för sjukhusen.

Dilatationskateter är ett typ rör utan hål för vidgning av förträngning av urinröret. Ingen i övriga Sverige har detta heller som ett hjälpmedel då det är en behandling som ordinerar av sjukhusen.

Tillägg/ändringar i texten markerat med **gult**.

Övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel **2021**

Beslutat av Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel 2020-11-20.
Gäller även för Hallands kommuner och privata vårdgivare med vårdavtal.

Allmänt

Regionens och kommunernas inkontinensverksamhet, resursenheten för inkontinens, ska vila på de grunder som anges i Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).
Anvisningarna ger allmän information om inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel samt om vilka regler och riktlinjer som gäller, för personal och förskrivare inom hälso- och sjukvården.

Definition

Hjälpmedel är en del av hälso- och sjukvården. Hjälpmedel är individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. I all vård, inkl. habilitering och rehabilitering, är helhetssyn på personens behov och situation viktig. Det krävs hälso- och sjukvårdspersonal för att bedöma behovet när ett hjälpmedel ska förskrivas.

Inkontinens är ett symptom, klassat som sjukdom enl. WHO (Världshälsoorganisationen) 1998. Definitioner enligt Svensk version av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), Socialstyrelsen.

Funktioner i köns- och urinorganen:

Urineringsfunktioner (b620)

Funktioner att tömma urin från urinblåsan

Innefattar: funktioner för urineringsfrekvens, urinkontinens; funktionsnedsättningar såsom stressinkontinens, urineringsnöd, reflexblåsa, överfullnad, kontinuerlig inkontinens, läckage, neurogen blåsa, ökad urinutsöndring, kvarhållande av urin, urinträngning

Avföringsfunktioner (b525)

Funktioner att eliminera restprodukter och osmält föda som avföring och därmed sammanhängande funktioner.

Innefattar: avlägsningsfunktioner, avföringskonsistens, avföringsfrekvens, avföringskontinens, vaderspänningar; funktionsnedsättningar såsom förstoppning, diarré, vattnig avföring, nedsatt förmåga i ändtarmens slutmuskel eller inkontinens.

Sexuella funktioner (b640)

Psykiska och fysiska funktioner som hänger samman med sexualakten, innefattar stadierna upphetsning, förstadium, orgasm och post-coital avslappning (avslappning efter orgasm).

Innefattar: funktioner för att ge uttryck åt upphetsning, förstadium, orgasm och post-coital avslappning; funktioner som hänger samman med sexuellt intresse, genomförande,

peniserektion, klitoriserektion, ökad vaginal sekretion, ejakulation, orgasm; funktionsnedsättningar såsom impotens, frigiditet, slidkramp (vaginism), för tidig ejakulation, bibehållande av erektion, försenad ejakulation.

Ansvarsfördelning

Om brukaren är i behov av sina hjälpmedel under längre tid eller på livstid skall det årligen utvärderas ihop med brukare eller vårdpersonal. Detta för att se hur hjälpmedlen fungerar eller om ny bedömning behöver göras, allt för att öka brukarens livskvalitet, eller eventuellt byta till mer lämpligt hjälpmedel. Förskrivning ska inte ske rutinmässigt.

Region Halland, hjälpmiddelsentrum (och kommunerna) har ansvar för inkontinenshjälpmedel, sexualhjälpmedel, sortimentsförteckning, förskrivningsregler och distribution till brukarna.

Kostnadsansvar

Kostnadsansvaret för inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel följer hälso- och sjukvårdsansvaret.

I Halland är samtliga upphandlade inkontinenshjälpmedel, inklusive hemtransport, kostnadsfria för brukaren.

Sortimentsgrupp

Representanter från Region Halland, kommunerna, Regionupphandling samt urokonsulenterna ingår i sortimentsgrupp.

Gruppen ska:

- diskutera nya behov och utvärdera produkter
- ge förslag på vilka produkter som ska ingå i sortiment
- fortlöpande utvärdera det befintliga sortimentet

Förskrivare

Sjukvårdshuvudmannen beslutar om vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska fullgöra uppgiften att självständigt förskriva förbrukningsartiklar. SOSFS 2008:1

Leg. läkare

Leg. sjuksköterska

Leg. sjuksköterska med tjänst inom kommun

Leg. sjuksköterska med tjänst som distriktssköterska

Leg. sjukgymnast/fysioterapeut

Leg. barnmorska

Uroterapeut

Dessa ska ha anställning inom region, kommun eller av vårdgivare som har avtal med region eller kommun och är utsedd av en vårdgivare i Halland.

Förskrivarens ansvar:

- Ska ha kunskap om förskrivningsprocessen och vilket ansvar samt vilka skyldigheter som följer med att förskriva hjälpmedel.

Region Halland

Hjälpmiddelsentrum

- Ansvarar för att alla faser i processen genomförs. Om en förskrivare själv inte kan svara för processens samtliga faser, exempelvis om brukaren flyttas från slutet till öppen vård, ska ansvaret överrapporteras till den som då tar över vårdansvaret.
- Initiera utredning av patientens problem samt vid behov hänvisa till adekvat yrkeskompetens.
- Väl känna till funktionen hos de hjälpmedel som förskrivs.
- Bedöma behovet av hjälpmedlen och tillsammans med individen prova ut vilka som är lämpligast, d v s individuell utprovning.
- Samråda vid förskrivning med specialist gällande produkter där specialistkompetens är nödvändig. Se aktuell vårdriktlinje.
- **Ansvara** för kostnadseffektivitet vid val av inkontinenshjälpmedel.
- Instruera individen, närstående och vårdpersonal att använda produkten korrekt.
- Tillämpa gällande bestämmelser för förskrivning och distribution. **Exempelvis beakta rangordning samt fraktkostnader.**

Förskrivning

Behov av inkontinenshjälpmedel ska utredas och lämplig behandling prövas. Förskrivning kan ske vid återkommande ofrivilligt urinläckage eller avföringsläckage som är objektivt påvisbart och som utgör ett socialt hinder och är ett hygieniskt problem. Avser även vid tömningsproblem av urinblåsa och tarm. Detta innebär att inkontinenshjälpmedel är tänkta att användas i avvaktan på utredning, under utredning, komplement till annan behandling, vid kronisk inte behandlingsbar urin- eller avföringsinkontinens eller när det på grund av patientens allmäntillstånd inte är lämpligt att starta ytterligare behandling.

Förskrivning av inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel ska göras ur det upphandlade sortimentet och om möjligt ske i samråd med brukaren.

Brukaren skall vara:

- Utredd, oftast initieras detta på vårdcentralen
- Vara i fortlöpande behov av hjälpmedel
- Vara folkbokförd i Halland.
- Boende i ordinärt eller särskilt boende (d v s inte är inlagda för vård på sjukhus)

Behov av sexualhjälpmedel skall utredas och lämplig behandling prövas. Se aktuell vårdriktlinje.

Det finns olika typer av hjälpmedel:

- Absorberande produkter
- Bäckorganstödjande produkter
- Externa uppsamlingsystem
- Kvarliggande katetrar
- Suprapubiska katetrar
- Tappningskatetrar
- Sexualhjälpmedel
- **TAI- Transanal irrigation**

Om det upphandlade sortimentet inte tillgodoser brukarens behov ska ansökan om icke upphandlat hjälpmedel göras via e-tjänst, för att motivera eventuellt produkttillägg till befintligt avtal.

Egenansvar

Inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel kan även köpas i dagligvaruhandel, apotek eller via Internet. I de fall patienten väljer att handla via dessa inköpsställen är det att betrakta som egenvård och patienten står för samtliga kostnader för inköpet.

Barn

Förskrivning av inkontinenshjälpmedel till barn kräver fördjupad kunskap om bakomliggande orsaker. Det är en bedömningsfråga vid inkontinensutredning när ett barn anses vara inkontinent. Utredning och bedömning av barnets behov ska alltid göras i samråd med barnläkare/barnuroterapeut.

Föreligger ingen känd sjukdom eller handikapp förskrivs inga hjälpmedel till barn under 5 år.

Barn under 3 år kan vid hormonella rubbningar, tarmsjukdomar, eller annat funktionshinder som påverkar blåsa och tarm samt efter utredning och bedömning, få hjälpmedel förskrivna för den mängd som överstiger normalbehovet ca 5 blöjbyten/dygn. Behöver barnet exempelvis 10 blöjbyten/dygn har de möjlighet att få 5 blöjbyten förskrivet/dygn.

Barn 3 år och äldre som är medicinskt sjuka eller är funktionshindrade, kan efter utredning och bedömning få hjälpmedel förskrivna som täcker dygnsbehovet.

Barn 5 år och äldre med nattenures/sängvätning som är utredda kan få förskrivet underlägg/lakansskydd, fler- eller engångs.

Nattblöjor kan vid mycket speciella behov förskrivas efter barnuroterapeutens bedömning.

Vistelse i annat län

Vid vistelse i annat län för kortare eller längre tid, ska förskrivaren ombesörja att brukaren har den mängd hjälpmedel med sig som kommer att användas under vistelsen. Skulle ytterligare hjälpmedel behövas, kontaktas brukarens ordinarie förskrivare. Denne ombesörjer beställning och distribution till vistelseorten.

Distribution

Inkontinenshjälpmedel beställs av förskrivaren från den upphandlade distributörens **beställningssystem**. Förskrivningen ska gälla för tre månaders förbrukning i taget. Därefter görs utvärdering och en ev. ny förskrivning för ytterligare en tremånadersperiod, tillsammans med brukaren/anhörig/vårdpersonal. Förskrivaren har också ett ansvar för lagerinventering av redan befintligt material för att undvika överförskrivning.

Sexualhjälpmedel beställs av förskrivaren från hjälpmiddelsentrum.

Ansvarig förskrivare fyller i "[Hmc: Förskrivning av hjälpmedel](#)"

Sexualhjälpmedel skickas till förskrivaren som lämnar ut hjälpmedlet till brukaren.

Reklamation

Levererade inkontinenshjälpmedel återtars ej, annat än då varan är skadad eller på annat sätt är oanvändbar då den kommer till brukaren.

Vid reklamation av vara tar brukaren/vårdtagaren kontakt med förskrivaren som fyller i [Region Hallands reklamationsblankett](#).

Lagar, författningar och föreskrifter

Lagar, författningar och föreskrifter som reglerar utbudet och förskrivningen av produkter vid urinretention och inkontinens:

Region Halland

Hjälpmiddelscentrum

• SFS 2017:30 Hälso- och sjukvårdslagen

(HSL)

- SOSFS 2008:1 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården
- SOSFS 2005:12 Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för kvalitet i patientsäkerhet i hälso- och sjukvården
- SFS 2008:355 Patientdatalagen
- SOSFS 2010:659 Patientsäkerhetslagen
- SOSFS 2007:19 Basal hygien inom hälso- och sjukvården mm
- SOSFS 2007:10 Samordning av insatser för habilitering och rehabilitering. Stockholm: Socialstyrelsen
- SOSFS 2008:14 Informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården
- SOSFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- 2014:821 Nya Patientlagen

